

Omvärldsbevakning

Maj 2020

Småland-Blekinge-Hallands Brysselkontors omvärldsbevakning bygger på att vi gör ett urval av frågor som har internationell relevans utifrån våra läns situationer. Följaktligen gör vi bedömningen att EU:s eller andra europeiska regioners aktiviteter föranleder Småland-Blekinge-Halland att se närmare på sitt engagemang – på den europeiska arenan såväl som på hemmaplan. Aktiviteterna kan gälla EU-finansiering, direktiv eller samarbeten. Omvärldsbevakningen är indelad i två kategorier:

- **Strategiska ärenden:** Breda utmaningar av strategisk vikt med regelbunden uppföljning av status i Småland-Blekinge-Halland. Här presenteras även ett urval av områden och frågor som bedöms föranleda aktivitet hos medlemmarna på kort till medellång sikt. En överblick av varje strategiskt område, följs av ett antal aktuella frågor som Brysselkontoret bedömer som betydelsefulla. Här beskrivs även pågående aktiviteter och hur Småland-Blekinge-Halland kan agera framöver.
- **Presumptiva ärenden:** Frågor som syftar till att ge våra ägare större möjlighet att förbereda sig för framtiden. Detta utifrån vad som sker på EU-arenan kan påverka Småland-Blekinge-Halland inom en snar framtid och kan leda till uppdrag för organisationen.

Parallellt med omvärldsbevakningen har varje läns medlemmar kartlagt och prioriterat sina gemensamma behov i läns specifika dokument. I dessa beskrivs länens respektive aktiviteter på hemmaplan och på vilket sätt man önskar engagera sig internationellt för att lösa målen hemma.

Specifikt för denna uppdatering

Med förmodade minskade EU-medel för traditionella regionala insatser ökar betydelsen av ett breddat regionalt utvecklingskapital. Härutöver, är vägen mot ökad betydelse för innovation, regionala styrkeområden och gränsöverskridande samarbeten fastlagd.

EU-kommissionen ser ett stort behov av att höja innovationsgraden i samhället för att kunna upprätthålla vårt europeiska välstånd. Vi märker det till exempel när EU-medel i allt större utsträckning knyts till innovation oavsett tematiskt område. För effektiv användning av EU-medlen, krävs att Europas regioner arbetar med att välja ut styrkeområden och att våra ägare som alla andra ser över sina innovationsstrukturer på hemmaplan för att kunna ta del av extern finansiering i samma utsträckning som tidigare.

Europeiskt tematiskt samarbete fokuserar allt mer på att kunna skala upp regionala styrkor och koppla upp dem till europeiska samarbeten som kompletterar den egna regionens styrkor. Vikten av samverkan mellan våra regioners aktörer blir allt påtagligare; lärosäten behöver i ökande grad ta hänsyn till regionala prioriteringar och styrkeområden och regionerna å sin sida förväntas understödja satsningarna lärosätena gör. Detsamma gäller deltagande i Brysselbaserade plattformar och nätverk. Ingången till dessa samarbeten är för övrigt en smart specialiseringsstrategi.

Regioners engagemang i europeisk policyutveckling (lagförslag, strategier och EU-program) är en av grundpelarna för regionala uppdrag i Bryssel och ligger till grund för finansiering. Alternativet till att engagera sig i tidigt skede är att i ett senare skede förhålla sig till andra aktörers input. För detta är ägarnas närvaro i Bryssel betydelsefull, både vad gäller tjänstepersoner och politiker.

EU-kommissionens gröna giv tydliggör att miljö- och klimatrelaterade utmaningar har hög prioritet de kommande åren och att den ses som en tillväxtstrategi som sätter ramarna för EU:s åtgärder på de flesta tematiska bevakningsområden.

I övrigt präglas denna omvärldsbevakning i hög grad av och Coronakrisen. Stora resurser föreslås för att hantera konsekvenserna av viruset och krishanteringen förutses spela en fortsatt stor roll. Därför kommer vi fortsatt bevaka initiativ, erfarenheter och finansieringsmöjligheter kring Coronakrisen.

EU-kommissionens rekommendationer till Sverige kvarstår

2020 års landspecifika rekommendationer från EU-kommissionen bekräftade bilden från 2019 om Sveriges ekonomi och utveckling. Rapporten är en del av kommissionens årliga bedömning som granskar medlemslänternas framsteg mot de ekonomiska och sociala målen. Nytt för 2019 var att kommissionen gav sin syn på prioriterade investeringsområden för strukturfondernas medel inför nästa programperiod (2021–2027). Påpekandena skulle ligga till grund för programplaneringen av de sammanhållningspolitiska medlen och fungera som en rekommendation för Sveriges prioriteringar. Att notera är att kommissionen specifikt lyfte fram behovet av ökade investeringar i Sveriges medelinkomstregioner, däribland våra regioner.

För att jämna ut regionala skillnader i fråga om innovationsresultat och konkurrenskraft rekommenderar kommissionen att Sverige investerar för att utveckla stödfunktioner till befintliga kluster, stärka företagets konkurrenskraft och användning av avancerad teknik. Man uppmuntrar även utvecklingen av skraddarsydda system för smart specialisering och främjandet av ytterligare internationellt och regionalt samarbete i syfte att utbyta kunskaper och uppnå en kritisk massa för specialiseringarna (regionala styrkeområden). Kommissionen framhåller vidare att den svenska innovationskapaciteten kan förbättras genom ett närmre samarbete mellan lärosäten och små och medelstora företag. Man ser möjlighet till större kunskapsutbyte mellan dessa aktörer via utbyte av personal och gemensamma projekt för att skapa nya produkter och tjänster av forskningsresultat. Kommissionen konstaterar även att det finns behov av att utveckla färdigheter för att skapa regionala innovationssystem. Regionala aktörer uppmanas därför att nyttja synergier mellan strukturfonder och tematiska medel för kompetensutveckling och livslångt lärande.

Att kommissionen lyfter fram våra regioner kan ses som ett stöd för det som våra regioner gemensamt lyfte fram 2018 i "Mellan glesbygd och storstad – en stor del av Sverige". Här pekade även vi på problematiken medelinkomstregioner möter då de inte är tillräckligt små för att få kompensationsstöd eller tillräckligt stora för att ha "naturligt hög absorptionsförmåga".

EU-kommissionens arbetsprogram framöver

Varje år lägger kommissionen fram ett arbetsprogram innehållande förslag på prioriteringar för nästkommande år. Av naturliga skäl präglas arbetet 2020 i hög grad av Coronakrisen. En fond på 750 miljarder euro har föreslagits, men förhandlingarna är ännu inte klara. Med fondmedlen vill EU-kommissionen ge ekonomisk hjälp till medlemsstaterna för att

1. stimulera reformer och investeringar
2. skapa incitament för privata investeringar
3. förebygga framtida pandemier

Kommissionen betonar även att investeringarna ska syfta till grön omställningen, digitalisering som stöd till den inre marknaden samt rättvisa och inkludering. Om svenska regioner kan ta del av medlen och i så fall under vissa premisser är ännu oklart. Det är även värt att peka på att stödet länkas till EU:s årliga landspecifika rekommendationer om vad medlemsländerna bör göra för att stärka sina ekonomier.

Framtidsvisioner

Utifrån det politiska läget påverkas Småland-Blekinge-Halland av EU:s försenade långtidsbudget. Förseningen sätter stor press på medlemslänternas förberedelser inför den nya programperioden som enligt plan ska inledas 2021. Samtidigt som en process utan förhandsbesked försvårar anpassningen till EU-medlens ökade fokus på innovationsutveckling och smarta specialiseringsstrategier, finns ett fönster öppet för att föra fram våra egna önskemål om hur arbetet ska bedrivas.

Innehåll

1. 1. Strategiska ärenden	4
1.1 Ökat deltagande i EU-finansierade program	4
1.1.1 Aktuellt	5
1.2 Kompetens	6
1.2.1 Aktuellt	7
1.3 Transport	8
1.3.1 Aktuellt	9
1.4 Hälsa	10
1.4.1 Aktuellt	11
1.5 Bioekonomi	12
1.5.1 Aktuella bevakningar	13
2. Presumptiva ärenden	14
2.1 Klimatanpassning	14
2.2 Cirkulär ekonomi	14
2.3 Coronas effekter på EU:s arbete	15

1. 1. Strategiska ärenden

1.1 Ökat deltagande i EU-finansierade program

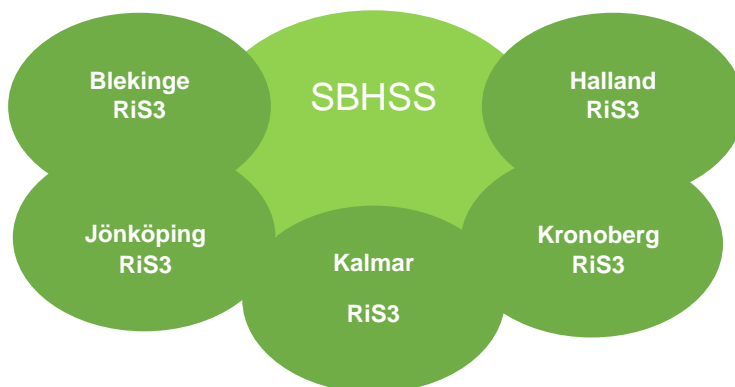
EU-kommissionen ser ett stort behov av att höja innovationsgraden i samhället för att kunna upprätthålla vårt europeiska välstånd. Vi märker det till exempel när EU-medel i allt större utsträckning knyts till innovation oavsett tematiskt område. För effektiv användning av EU-medlen, ökar kraven på att Europas regioner arbetar med att välja ut styrkeområden.

EU:s konkurrensutsatta finansiering benämns ofta som EU:s sektorsprogram och de är i regel utformade till investeringar som ska stärka Europas inre marknad och konkurrenskraft. Sektorsprogrammen förutsätter att projekt och initiativ drivs i partnerskap med aktörer från andra europeiska länder med kompletterande färdigheter. Konkurrensen mellan partnerskapen är hård och det är endast de bästa projekten inom respektive sektor som beviljas europeisk medfinansiering. Mot denna bakgrund arbetar Brysselkontoret för att marknadsföra Småland-Blekinge-Hallands projektmiljöer på den europeiska arenan.

Eftersom EU-kommissionen administrerar sektorsprogrammen har Bryssel blivit en allt viktigare arena för regioner som vill nyttja den europeiska arenan för att öka det regionala utvecklingskapitalet. Det grundar sig inte enbart på EU:s roll som finansiär utan också på grund av den normativa kraft EU besitter för att rikta prioriteringar och kanalisera investeringar.

När en region förmedlar sina styrkeområden och hur dessa kan bidra till att uppfylla europeiska mål skapar man goda förutsättningar för att konkurrera om medlen i EU:s sektorsprogram. Den ledande modellen för regioner i detta sammanhang är smart specialisering. Smart specialisering kan användas för att identifiera samarbetspartners för tematiska partnerskap och för att kommunicera med europeiska beslutsfattare och programskrivare. Tematiska interregionala S3-partnerskap bedöms vara särskilt viktigt för mindre och mellanstora regioner eftersom de kan användas för att positionera regionen och dess aktörer till investeringar med EU:s program och finansieringsinstrument.

Sektorsprogrammen (Horisont, Erasmus, Digitala Europa m.fl.) kan användas för att skala upp investeringar som utförs med EU:s strukturfonder. När aktiviteter knyts till målsättningar i de regionala innovationsstrategierna och/eller när aktiviteter syftar till att positionera regionala innovationsmiljöer till europeisk samverkan, har vi goda förutsättningar för att öka antalet utvecklingsprojekt som medfinansieras från EU:s sektorsprogram och på så sätt bredda det regionala utvecklingskapitalet.

1.1.1 Aktuellt

EU:s förslag till nästa programperiod innehåller flera nyheter, alltifrån nya krav för tillgång till strukturfonder och nya programkomponenter i EU:s sektorsprogram. Till SBHSS medlemmars omfattande planeringsarbete till strukturfonderna (2021 – 2027) bidrar Brysselkontoret med underlag och analyser som bland annat berör möjliga synergier mellan strukturfonds- och sektorsprogrammen.

Programdelar i sektorsprogrammen som Brysselkontoret bevakar är främst inriktat mot att understödja innovation. Detta eftersom regioner har fått en mer framträdande roll i europeiska innovationssamarbeten. Utöver program- och finansieringsbevakning är även bevakning av de långsiktiga regionala S3-partnerskapen (S3=smarta specialiseringsstrategier) av intresse för våra medlemmar.

De så kallade S3-plattformarna och partnerskapen utgör en samlingsplats för regioner att samarbeta utifrån regionala styrkeområden. Det övergripande syftet är att regioner genom europeisk uppkoppling ska verka tillväxtfrämjande, bland annat genom att utveckla innovationsprojekt inom områden med beräknad stor regional tillväxtpotential. Därför följer Brysselkontoret utvecklingen av kommissionens S3-plattform och de regionala tematiska samarbeten som etableras/etablerats inom områdena: industriell modernisering, livsmedel och energi.

1.2 Kompetens

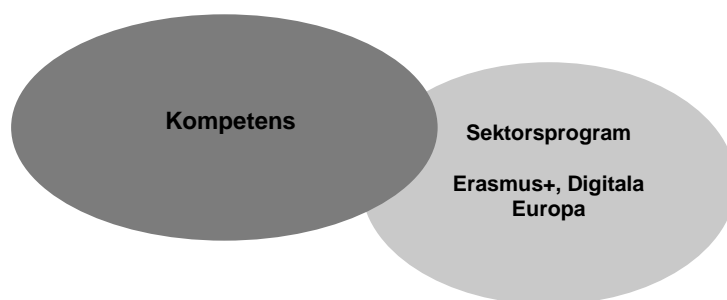
Europeiska demografiska prognoser visar minskad tillgång till arbetskraft i många av EU:s medlemsländer och regioner. Det innebär utmaningar för att säkerställa nödvändig kompetensförsörjning i tider då kraven på kompetens förändras i takt med industriell modernisering. EU-kommissionen stöttar därför europeiska samarbeten som avser hitta gemensamma lösningar för de samhällsutmaningar som kompetensbrist bidrar till. Europeiska socialfonden (ESF) är en viktig finansieringskälla från EU på regional nivå, men även sektorsprogrammen svarar mot det växande kompetensbehovet. Framförallt genom projekt i EU:s program för livslångt lärande: Erasmus+

Erasmus har föreslagits en dubbelt så stor budget för nästa programperiod (2021 – 2027) jämfört med nuvarande. Därmed förutspås användningsgraden för kompetens- och utbildningsprojekt att öka markant. Särskilt intressant för den regionala nivån är att fler delprogram i Erasmus numera hänvisar till regionala innovationsmiljöer.

Kommissionens ansats till att koppla Erasmus-finansiering till regionala innovationsmiljöer bygger på logiken att tillväxt inom ett område (sektor) kommer generera ett växande behov av rätt kompetenser till den specifika sektorn. Från ett Brysselperspektiv handlar det om att marknadsföra regionala styrkeområden och samtidigt identifiera samverkansmöjligheter kopplat till specifika kompetensbehov till områdena. Det är därför ett strategiskt arbete som kan resultera i bättre tillgång till konkurrensutsatt finansiering för projekt som fokuserar på till exempel yrkesutbildning, matchning från skola till arbetsliv, validering, specifika branschkompetenser och universitetssamarbeten.

Vid sidan av Erasmus+ förväntas fler sektorsprogram bemöta kompetensbehov. Det nya sektorsprogrammet Digitala Europa kommer till exempel avsätta cirka 700 miljoner € till initiativ som fokuserar på digital kompetens (skills), och kanske kan även delar i EU:s forskning och innovationsprogram (Horisont) nyttjas till kompetensbehov till regionala styrkeområden.

Mot bakgrund av EU:s initiativ och medlemmarnas prioriteringar under 2020, bedömer vi att bevakning och aktivitet bör fokuseras på följande områden:

1.2.1 Aktuellt

Sektorsprogram

Europeiska socialfonden (ESF) är den europeiska finansieringskälla som först och främst används för arbetsmarknadsprojekt på regional nivå och våra medlemmar arbetar på hemmaplan med planering till nästa programperiod. På den europeiska arenan riktas fokus mot projektutveckling och strategisk samverkan till sektorsprogrammen. Brysselkontoret har flera kontakter i Brysselbaserade nätverk och våra medlemmar har därmed goda möjligheter att medverka i nätverk för europeiska samarbeten (*givet det övergripande syftet att insatserna kompletterar pågående kompetensförsörjningsprojekt på hemmaplan*).

Att inkludera kompetens till prioriteringarna i regionala strategier för smart specialisering (RiS3) är en aktuell frågeställning i Brysselbaserade nätverk. Betydelsen av kompetens till regionala styrkeområden har uppmärksammats inom S3-plattformarna, S3-nätverk och av europeiska programskrivare. Under höstens European Week of Regions and Cities (EWRC 2020) planeras ett seminarium som fokuserar på kompetens (och finansiering) inom/till smart specialisering.

Ett av de främsta Brysselbaserade regionnätverken för innovation, ERRIN, kommer under 2020 belysa kompetens i större utsträckning. SBHSS är med och planerar ett seminarium om kompetens inom bioekonomiska sektorer i ERRIN:s arbetsgrupp för bioekonomi.

Nätverket ReSET, regions for skills, education and training, integreras till ERRIN och därmed genomförs ReSET:s projektutvecklingsdagar (för planering av Erasmus-projekt) numera genom ERRIN.

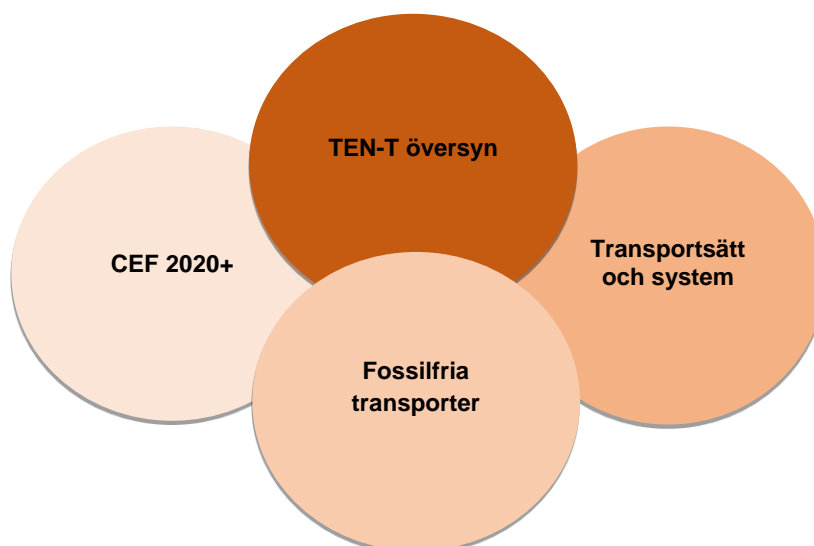
1.3 Transport

För att stå sig i den globala konkurrensen behöver Europas rörlighet öka. Transeuropeiska transportnätverket (TEN-T) är EU:s plan för att sammanlänka transportkorridorer i Europa. TEN-T kan även ses som ett verktyg för att nå flera av EU:s mål, däribland ökad tillväxt och sysselsättning, territoriell sammanhållning, övergång till koldioxidsnål ekonomi och säkerhet. Prioriterade sträckor inom TEN-T har ökade förutsättningar till finansiering och investeringar via Connecting Europe Facility (CEF), men innebär även ett åtagande för medlemsstaten att satsa på dessa sträckor. Just nu pågår översyn av TEN-T och flera regioner arbetar eller kommer arbeta för att säkerställa att specifika sträckningar inkluderas i nätverket, men också för horisontella prioriteringar såsom klimat, innovation och sjöfart.

Fossilfria sätt att transportera oss är sedan länge en central fråga inom EU:s transportpolitik. Detta har ytterligare förstärkts genom den gröna given som von der Leyens EU-kommission presenterade i början av året. Målet är att EU ska vara klimatneutralt år 2050. Transporter står för 25% av EU:s gemensamma koldioxidutsläpp och fortsätter öka. För att kunna uppnå klimatneutralitet behöver utsläppen från transporterna reduceras med 90%. En av de grundläggande delarna är alternativa bränslen och transportsätt. Därför kommer EU-kommissionen presentera en omfattande strategi för hållbar och smart mobilitet i slutet av året. Biodrivmedel är ett av de alternativa bränslen som det satsats stort på i Sverige. Dock är detta en fråga som fortsätter att skapa diskussion inom EU, och där det finns starka intressen från olika håll. Meningskiljaktigheterna rör ofta biodrivmedlens hållbarhet, i synnerhet vad gäller grödobaserade alternativ. Diskussionen och lagstiftningen är inte koncentrerad till ett område, vilket kräver bred bevakning av områden såsom energi, statsstöd, utsläppshandel, biologisk mångfald. För att stötta utvecklingen av fossilfria transporter avser EU 2021–2027 tillhandahålla medel via CEF, men även Horisont Europa och EU:s innovationsfond.

Den digitala omställningen ses som en möjliggörare för nya transportsätt, system och en fossilfri sektor. Inom detta område förekommer även innovationssamarbeten mellan regioner, inte minst utifrån smarta specialiseringsstrategier. Medel finns att tillgå via program såsom Horisont Europa, Digitala Europa och CEF.

Mot bakgrund av EU:s initiativ och medlemmarnas prioriteringar under 2020, bedömer vi att bevakning och aktivitet bör fokuseras på följande områden:

1.3.1 Aktuellt

Transport, och inte minst TEN-T, är en fråga där ägarna till viss del har olika intressen, vilket påverkar Brysselkontorets arbetssätt. Flera frågor såsom fossilfria transporter, nya transportlösningar och effektivare transportsystem är dock av generellt intresse för alla.

Översyn TEN-T

EU-kommissionen utvärderar just nu nuvarande TEN-T-förordning och kommer som en del av denna undersöka om det finns anledning till uppdatering av vad som ska ingå i övergripande- och stomnätverket, samt stomnätskorridorernas sträckningar. Utvärderingen ska vara genomförd senast 2023, men på uppmaning av medlemsstaterna har EU-kommissionen tidigarelagt arbetet. Både öppna samråd och riktade samråd med medlemsstater och utvalda intressenter har genomförts. Resultaten från utvärderingen väntades presenteras i maj 2020, men på grund av Covid-19 har detta försenats till efter sommaren. Själva förslaget till ny förordning väntas vår/sommar 2021. Utifrån tidigare TEN-T-uppdatering är det troligt att vi har tuffa och långa förhandlingar framför oss. För att få igenom ändringar av TEN-T krävs först och främst uppbackning från nationell nivå, men även från EU-kommissionen och Europaparlamentet. I påverkansarbetet kan samordnade gränsöverskridande insatser ge en starkare röst i argumentationen och tydligare visa på ett europeiskt mervärde av investeringar i våra regioner. För de som arbetar för att få igenom ändringar, eller säkerställa fortsatta prioriteringar, kommer 2020 vara ett år för påverkansarbete både på nationell och europeisk nivå.

Framtidens Connecting Europe Facility (CEF)

EU:s CEF-program är ett viktigt instrument för att finansiera färdigställandet av TEN-T, men även för att främja hållbara och smarta transportsystem. I förslag till kommande program trycker man på att transport-, digitaliserings- och energidelarna i högre grad ska integreras. Ett nytt instrument i förslaget, jämfört med nuvarande programperiod, är satsningen på militär rörlighet. Centralt för denna satsning är begreppet *dual use*, det vill säga att militära investeringar även gynnar det civila samhället. Det väntas också ökade satsningar på fossilfria transporter, till exempel utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen. CEF är dock inte den enda finansieringskällan för transportrelaterade projekt. Program såsom Horisont Europa och Digitala Europa bör kunna medföra möjligheter. För aktörer i Småland-Blekinge-Halland kan det vara av intresse att i ett tidigt skede analysera och förbereda för möjligheter som öppnas upp från 2021.

Fossilfria transporter

I och med den gröna given har fossilfria transporter hamnat än högre på den europeiska agendan. Det kommer vara av intresse för medlemmarna att bevaka strategin för hållbar och smart mobilitet som väntas presenteras i slutet av året, då denna väntas sätta ramarna för EU:s transportpolitik i stort. Men det finns även andra åtgärder som är relevanta, inte minst vad gäller biodrivmedel. I dagsläget har Sverige via ett tillfälligt undantag från EU:s statsstödsregler rätt att subventionera grödobaserade biodrivmedel, en större översyn av regelverket väntas dock inledas under kommande år. Just nu arbetas även en strategi för energiintegrering fram, som bland annat kommer beröra vätgas och biogas. En översyn av direktivet för infrastruktur för alternativa bränslen pågår och det har redan uppmärksammat att det särskilt behövs satsningar för utbyggnad på landsbygd. För att stötta omställningen till fossilfri transport satsar EU även medel via framför allt CEF och Horisont Europa.

Nya transportlösningar och effektivare transportsystem

Inom EU finns det ett stort behov att utveckla nya transportsätt och lösningar, samt att utveckla ett effektivare transportsystem. EU vill till exempel främja utvecklingen av multimodala transportsystem där man även integrerar nya transportsätt såsom drönare och automatiserade fordon. Digitalisering ses som grundläggande för detta. Det väntas även lagstiftning för att främja multimodalitet, såsom uppdatering av kombidirektivet. Medel från Horisont Europa och EU:s innovationsfond kan vara aktuellt för att finansiera innovativa projekt.

1.4 Hälsa

På hälsoområdet har EU:s medlemsstater beslutskompetens och EU-kommissionens roll är huvudsakligen att stödja medlemsstaterna i arbetet samt att främja forskning och innovation. Demografiska, tekniska och kostnadsrelaterade utmaningar ställer krav på att hälso- och sjukvårdssystem runtom i Europa reformeras och moderniseras. Därför uppmuntrar EU-kommissionen till samordning och samverkan, med eller utan EU-finansiering, samt att i högre grad överföra och dela erfarenheter. Europa har ett starkt näringsliv inom Life Science och Med Tech. Man ser att den globala konkurrenskraften för dessa branscher kan stärkas ytterligare genom harmonisering av regelverk, inte minst vad gäller digitalisering och eHälsa.

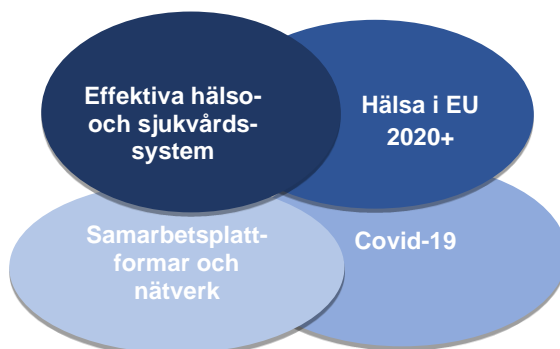
Covid-19 har i hög grad påverkat EU-kommissionens arbete inom hälsoområdet. Både vad gäller behovet av direkta samordnade insatser och rekommendationer, men även vad gäller hälsorelaterade satsningar på sikt. Det påverkar även europeiska regioner och nätverks agendor vad gäller de utmaningar som man vill samarbeta kring. I detta skede är det svårt att säga exakt vad Covid-19 kommer innebära för framtida satsningar på hälsa och sjukvård, men det kommer vara en integrerad del av den kommande bevakningen.

Utveckling, både gällande effektiva hälso- och sjukvårdssystem och näringslivsfrämjande, sker i ökande grad inom europeiska samverkansplattformar där aktörer från regioner, akademi, näringsliv och hälsoorganisationer gemensamt driver utvecklingen, bygger strategiska allianser för kompetensutbyte och även påverkar beslut och utlysningar. Regioner arbetar även med hälsoinnovation och näringslivsfrämjande inom ramarna för regionernas styrkeprioriteringar, smart specialisering. Det är således inte tal om enskilda projekt utan bredare sammanslutningar där man kontinuerligt samarbetar kring utmaningar och möjligheter. Digitalisering och utveckling inom e-hälsa ses både som en del av lösningen på utmaningar inom hälso- och sjukvårdssystemet och som en tillväxtbransch.

Finansiering till projekt inom hälsoområdet finns inom flera EU-program. Hälsa föreslås utgöra en egen del av EU:s kommande program för forskning och innovation, Horisont Europa. Det föreslås även att det blir en efterföljare till EU:s tredje hälsoprogram, men nu som en pelare inom ESF+. Det nya programmet Digitala Europa kommer även det innehålla flera möjligheter kopplat till eHälsa.

Småland-Blekinge-Hallands aktörer har ökat sitt europeiska engagemang inom området hälsa. Januari 2020 etablerades en gemensam hälsoplattform med tydlig rollfördelning, årsplan och mål. Syftet är att kunna arbeta mer effektivt och långsiktigt. Den är även ett verktyg för att genomföra tidigare uppdraget om nära vård. Via plattformen ska gemensamma erfarenhetsutbyten organiseras och den fungerar som gemensam ingång till Brysselbaserade nätverk och kontakter.

Mot bakgrund av EU:s initiativ och medlemmarnas prioriteringar under 2020, bedömer vi att bevakning och aktivitet bör fokuseras på följande områden:

1.4.1 Aktuellt

Fokus för medlemmarnas och Brysselkontorets EU-relaterade arbete inom hälsa kommer under 2020 vara att bygga upp medlemmarnas hälsoplattform och genomföra aktiviteter enligt årsplan. Detta för att mer effektivt och strategiskt kunna arbeta med hälsa ur ett europeiskt perspektiv, med slutligt syfte att utveckla den egna verksamheten och de utmaningar och möjligheter medlemmarna har.

Covid-19

Det ställs stora förväntningar på EU:s roll i nuvarande kris, samtidigt som områden såsom hälsa är en nationell kompetens. EU-stöttar därför medlemsstaterna via samordning och medel. Det har till exempel genomförts gemensamma upphandlingar, särskilda Fol-utlysningar och riktlinjer på en rad områden. Vi kan även se att inom flera europeiska nätverk görs olika aktiviteter kopplat till Covid-19. Den kommande tiden är det relevantt att bevaka vilket stöd som kan hämtas från den europeiska arenan, både i form av finansiering och samlärande. Vi kan även vänta oss att Covid-19 kommer påverka synen på EU:s roll inom hälsoområdet i stort.

Effektiva hälso- och sjukvårdssystem

Inom EU såväl europeiska som nationella nätverk pågår diskussioner, kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyten kring hur vi kan stärka hälso- och sjukvårdssystemets effektivitet. Utgångspunkten är som regel ett personcentrerat förhållningssätt samt en integrerad och samordnad vård. Småland-Blekinge-Hallands intressen kopplat till nära vård ligger väl i linje med dessa diskussioner. För att nyttja utvecklingsmöjligheter på den europeiska arenan är det därför relevantt att i högre grad delta i fora där frågor lyfts, både för att skapa strategiska kontakter, inhämta och sprida goda exempel och kompetens. SBHSS-plattformen är en bra utgångspunkt för detta arbete, och utbyte med Emilia Romagna med kopplingar för nära vård finns inplanerat. Covid-19 kan väntas påverka diskussioner gällande nära vård och effektiva hälso- och sjukvårdssystem generellt.

Europeiska samarbetsplattformar

I ett europeiskt sammanhang blir samarbetsplattformar allt viktigare som ingång till utbyte, samlärande och långsiktiga samarbeten med andra regioner. För att kunna tillgodogöra sig nyttan och resultat krävs ett aktivt deltagande från experter från hemmaplan. SBHSS hälsoplattform kommer under 2020 analysera vilka europeiska plattformar och nätverk som är relevanta och vilka resurser som krävs. Smart specialisering har också kommit att spela en roll för samverkan inom hälsoinnovation, med två nystartade partnerskap på just detta område: *medical technology* och *personalised medicine*. Under våren har vi även sett att samarbetsplattformar nyttjas för att utbyta exempel kring Covid-19 insatser.

EU-finansiering inom hälsa 2021 – 2027

2021 – 2027 kommer det finnas flera möjligheter till finansiering kopplat till hälsa. En av nyheterna är EU:s hälsoprogram EU4Health, som efter justering pga. Covid-19 nu föreslås ett utökat fokus och budgetökning med 8,9 miljarder euro. EU4Health ska både ta sig an de direkta behoven som uppstått i samband med Covid-19 och mer långsiktiga utmaningar för att stärka hälso- och sjukvårdssystemen. Även inom Fol-programmet Horisont Europa ses stora satsningar på hälsa. Det nya programmet Digitala Europa kan innebära nya möjligheter till finansiering kopplat till digitalisering och eHälsa, alltifrån offentlig sektors omställning och kompetenshöjande insatser till utveckling av artificiell intelligens och superdatorer. Erasmus+ kan öppna upp för ökade medel knutna till insatser för kompetensförsörjning. Cancer är ett område som EU-kommissionen kommer göra stora satsningar på via lanseringen av en europeisk plan för att bekämpa cancer. Vi kan även vänta oss att Covid-19 i hög grad kommer påverka både allokering av medel kopplat till hälsa, men också inriktningen för utlysningar på andra sätt.

1.5 Bioekonomi

EU:s arbete för att möta miljö- och klimatrelaterade utmaningar sträcker sig över flera policyområden. Detta är tydligt i den gröna given som släpptes i slutet av förr året. Gröna given är en av de högst prioriterade satsningarna för den nya von der Leyen-kommissionen. Den ses som en tillväxtstrategi och sätter ramarna för EU:s åtgärder kopplat till klimatutmaningen de kommande åren. Bioekonomin – där förnybara biologiska resurser och avfall används till biobaserade produkter, tjänster och energi – påverkas i högsta grad av de åtgärder som föreslås. Kopplingen mellan bioekonomi och cirkulär ekonomi blir dessutom allt tätare. Bland europeiska regioner är det framförallt resurser kopplat till regionala styrkeområden, så som skog och livsmedel, som utgör grunden för engagemang på den europeiska arenan. Bioekonomi anses särskilt gynna landsbygden och kustområdena. Majoriteten av europeiska regioner har bioekonomi som prioritet i sina smarta specialiseringsstrategier.

Europeiska arenan erbjuder flera möjligheter att stödja och utveckla den skogliga bioekonomin. Dels via europeisk FoU-samverkan och satsningar på utbildning och kompetens, dels via påverkansarbete kopplat till lagstiftning och strategier. Förutsättningarna för den skogliga bioekonomin påverkas i hög grad av beslut fattade på EU-nivå kopplat till klimat, miljö och energi. De senaste åren har ett antal förslag med betydelse för skoglig bioekonomi förhandlats på EU-nivå där det varit tydligt att geografiska förutsättningar och synen på skog skiljer sig markant mellan europeiska områden. Nordiska regioner skiljer sig från länderna på kontinenten och det är således relevant att öka kunskapen om våra svenska förutsättningar och marknadsföra hur skogen kan nyttjas på ett hållbart sätt för till exempel innovativt byggande i trä, nya material och bioenergi.

Livsmedelsnäringen är en annan huvudpelare inom bioekonomin som också är tydligt kopplad till EU:s gröna deal. I EU-kommissionens bioekonomistrategi från 2018 betonas vikten av att Europa hittar nya och innovativa vägar för att tillhandahålla livsmedel. Initiativ med koppling till livsmedelssektorn är även en del av den gröna given, där det främsta initiativet är jord-till-bordstrategin. Livsmedelssektorn berörs dock av allt från policy inom FoU, cirkulär ekonomi, biologisk mångfald och jordbruk. Vi kan därmed vänta oss nya initiativ för att främja lokala/regionala livsmedelssystem under de närmsta åren.

Vad gäller forskning och innovation väntas fortsatta satsningar i kommande programperiod via Horisont Europa. Som en av ledarna för nätverkets ERRIN:s arbetsgrupp för bioekonomi har Brysselkontoret goda möjligheter att koppla samman innovativa insatser och kluster med andra europeiska regioner.

Mot bakgrund av EU:s initiativ och medlemmarnas prioriteringar under 2020, bedömer vi att bevakning och aktivitet bör fokuseras på följande områden:

1.5.1 Aktuella bevakningar

EU-kommissionen insatser och investeringar i bioekonomi ökar. Det innebär ytterligare möjligheter för Småland-Blekinge-Halland och det är således relevant att våra medlemmar fortsätter sitt europeiska engagemang och påverkansarbete inom bioekonomi.

Gröna given

Den gröna given lanserades som EU:s tillväxtstrategi för ett hållbart grönt Europa, med mål om fossilfrihet år 2050. Den initierar en våg av policy-initiativ och åtgärder, lagstiftande och icke-lagstiftande. I princip all europeisk policy med påverkan för bioekonomins utvecklingsmöjligheter rymms därmed inom ramarna för den gröna given, allt från skogsstrategi till finansiering till FoU. Att bevaka utvecklingen av den gröna given och dess åtgärder har därmed hög relevans för SBHSS. Det har funnits frågetecken kring om huruvida den gröna given kommer nedprioriteras på grund nya utmaningar kopplat till Covid-19-krisen. EU-kommissionen lyfter dock gröna given som en viktig del i sitt förslag till EU:s återhämtningsplan, och pekar särskilt ut förnybar energi, renovering av byggnader och renare transport. EU-kommissionen har även hållit kvar vid tidigare planer på en särskild Horisont 2020-gröna given-utlysning (Green Deal call) med lansering under hösten. Vi kan även se att det för SBHSS finns en koppling till i princip alla bevakningsområden, inte minst transport.

Skoglig bioekonomi

Ett antal europeiska regioner har specialisering (styrkeområden) inom den skogliga bioekonomin. Småland-Blekinge-Halland har utifrån egna regionala styrkor och kompetenser goda möjligheter att medverka i strategiska samarbeten, höja tillströmningen av utvecklingsmedel inom området och att påverka policy med bäring på skoglig bioekonomi. Småland Blekinge Halland arbetar för närvarande särskilt utifrån våra styrkor kopplat till byggande i trä. Här ser vi även ett starkt intresse för vår kompetens från både EU-kommissionen och andra regioner. Några aktuella frågor att bevaka i närtid, utifrån de hot och möjligheter de kan innebära, är uppdatering av EU:s strategi för biologisk mångfald, uppdateringar av EU:s skogsstrategi, strategi för hållbar byggd miljö, klimatmål och översyn klimatrelaterad lagstiftning. Oavsett om det gäller påverkansarbete eller innovationssamarbete finns det mycket att vinna på samverkan med andra aktörer i såväl Bryssel som på hemmaplan. Sedan 2020 är Brysselkontoret en av ledarna för ERRIN:s arbetsgrupp för bioekonomi. Detta har redan öppnat upp för möjligheter att synas och sätta agendan i Bryssel.

Livsmedel

I maj 2020 presenterade EU-kommissionen en ny omfattande livsmedelsstrategi, *från jord till bord* (farm-to-fork). I strategin fastställs konkreta mål för att omvandla EU:s livsmedelssystem. Den regionala nivån uppmärksammas eftersom lokala/regionala livsmedelssystem är väsentliga för att uppnå målen om ökad hållbarhet, konkurrenskraft och hälsa. Även frågor som berör rurala områdens tillgång till bredband och kompetens nämns i strategin, då dessa anses grundläggande för utveckling. Även gällande dessa aspekter kan det därmed komma initiativ av intresse för SBHSS inom de närmsta åren. Då livsmedel är en fråga med stort intresse från andra europeiska regioner finns det goda möjligheter att samarbeta med andra och nyttja SBHSS ledarskap i ERRIN:s arbetsgrupp för bioekonomi.

2. Presumtiva ärenden

2.1 Klimatanpassning

Under de senaste åren har europeiska medlemsstater och regioner fått erfara konsekvenserna av klimatförändringar genom att bland annat hantera skogsbränder, vattenbrist och översvämningar. Det har därmed blivit tydligt att vid sidan av arbetet för att minska CO₂-utsläpp, behövs insatser för att hantera de utmaningar som klimatförändringarna redan innebär eller kommer medföra för vårt samhälle.

EU-kommissionen har integrerat klimatanpassningsåtgärder i allt fler av sina finansieringsprogram, särskilt inom områdena energi, transport, miljö, forskning och innovation samt jordbruk. Detta märks inte minst i förslag till programperioden 2021 – 2027, i vilken ytterligare satsning på klimatanpassning, till exempel för EU:s program för forskning och innovation, Horisont Europa, där mer medel än tidigare allokeras till insatser med det övergripande målet att tackla och hantera klimatförändringar. EU:s innovationsfond som lanserades under 2020, syftar till att stödja forskning och projekt för framställandet av rena tekniker och konstruktioner för ett klimatsmart samhälle. För medlemmarna i Småland-Blekinge-Halland kan dessa finansieringsmöjligheter vara intressanta. Utöver detta föreslås fortsatt stöd till klimatanpassningsåtgärder via EU:s klimat- och miljöprogram Life. Programmets budget föreslås dessutom få en betydande ökning på 60% jämfört nuvarande programperiod.

Den nya EU-kommissionen har klimatutmaningen som sin högsta prioritet och har under 2020 lanserat en *Green deal (den gröna given) – en ny tillväxtstrategi*. Det är en strategi som ska leda medlemsländerna i omställningsarbetet för att hantera klimatutmaningarna. Därutöver tänker kommissionen lägga fram en ny klimatanpassningsstrategi som ytterligare bekräftar och stärker EU:s inriktning och arbete mot klimatförändringar. Det är en långtgående EU-strategi som ska leda EU i arbetet för klimatanpassning. Strategin förväntas lanseras i början av 2021, som bygger på den nuvarande, som antogs 2013. Det kan därmed vara relevant att bevaka vilken typ av insatser strategin för klimatanpassning kommer föreslå och hur den kommer adressera det fortsatta arbetet mot klimatförändringar.

Vid sidan av insatser för lagstiftning och finansiering, arbetar EU även med koordinerande insatser. Ett ex på detta är RescEU som arbetar med att utveckla gränsöverskridande samverkan för krishantering i förhållande till bland annat klimatförändringar inom Europa. Syftet är att stärka civilskyddsmekanismen genom att etablera och förbättra europeisk reservkapacitet som till exempel innehåller vattenpumpar, räddningstjänst och en skogsskyddsplan. För att ta del av andras kompetenser och EU-medel finns det intressanta samarbetsplattformar på Brysselarenan.

2.2 Cirkulär ekonomi

Cirkulär ekonomi sätts allt mer i centrum för EU:s åtgärder mot ett hållbart arbete och har en central plats i EU:s gröna giv. Grundstenarna för cirkulär ekonomi i EU lades redan 2015 när EU-kommissionen presenterade sin första handlingsplan. I mars presenterades en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi som innehåller flera lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder av intresse för våra medlemmar. Några av de åtgärder som kommer vara särskilt intressanta är strategin för hållbar byggd miljö, policy för biobaserade plaster, och krav gällande andelen grön upphandling i det offentliga. Hos ägarna finns ett starkt engagemang för cirkulär ekonomi, inte minst utifrån samarbeten med andra europeiska regioner. Europeiska policy-förslag för att främja den cirkulära omställningen har dessutom påverkan på våra medlemmar och andra aktörer i våra regioner. Vi ser därför att cirkulär ekonomi börjar gå mot att kunna bevakas som ett eget område.

2.3 Coronas effekter på EU:s arbete

Coronavirusets plötsliga intåg och dess konsekvenser för EU:s medlemsstater är väl känt. EU:s ekonomiska respons som följd av krisen har varit den största som någonsin genomförts. Syftet var att minska akuta ekonomiska problem, finansiera bland annat, investeringar inom hälso- och sjukvårdssektorn, stöd till små och medelstora företag och arbetsmarknaden, införande av ett tillfälligt ramverk för statsstöd, koordination av medlemsstaternas åtgärder för att hindra smittspridningen och framtagande av en plattform för informationsutbyte.

Eftersom det ser ut som om konsekvenserna av Coronakrisen blir långvariga, är det sannolikt att EU:s verksamhet kommer även fortsättningsvis präglas av krishantering, vilket i sin tur kan komma påverka hur EU:s budget används samt hur policyinitiativ prioriteras. Huruvida nästa programperiod blir försenat återstår att se, men det råder inga tvivel på att de program och åtgärder som planerats inför 2021–2027 kommer att påverkas på ett eller annat vis. Därför kommer Brysselkontoret fortsätta bevaka frågan.